

Zorginspectie

Koning Albert II-laan 35 bus 31

1030 BRUSSEL

T 02 553 34 34

F 02 553 34 35

contact@zorginspectie.be

////////////////////////////////////
VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN IN BIJZONDERE JEUGDZORG
////////////////////////////////////

ORGANISATIE	OOOC
Naam	'TLaar Brugge
Adres	LeopoldII-laan 9, 8000 Brugge
Telefoon	050/33 78 80
E-mail	XXXX

INRICHTENDE MACHT	
Naam	'TLaar Brugge
Juridische vorm	Vzw
Adres	LeopoldII-laan 9, 8000 Brugge
Telefoon	050/33 78 80
E-mail	XXXX

INSPECTIEPUNT	
Naam	'TLaar Brugge
Adres	LeopoldII-laan 9, 8000 Brugge

OPDRACHT	
Nummer	0-2017-MAPU-0342
Datum	1/06/2017
Inspecteur	XXXX

VERSLAG	
Nummer	V-2017-NECA-0006
Datum	13/09/2017

INSPECTIEBEZOEK	
Onaangekondigd bezoek	Op 22/08/2017 van 9:30 u tot 14:00u.
Reden:	Inspectie vrijheidsbeperkende maatregelen
Gesprekspartners:	XXXX (directeur) 2 begeleidende personeelsleden 2 jongeren

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Toezicht door Zorginspectie	4
1.1.1	Doelstellingen	4
1.1.2	Doelgroep	4
1.1.3	Kader	4
1.2	Inspectieproces	6
1.2.1	Vorbereiding	6
1.2.2	Plaatsbezoeken	6
1.2.3	Bronnen	6
1.2.4	Verslag	6
1.2.5	Beleidsrapport	6
1.3	Lijst met definities / Verklarende woordenlijst	6
2	Situering van de voorziening	9
2.1	erkenningsgegevens	9
2.2	Bezetting dag van de inspectie	9
2.3	Preventief Beleid	10
2.3.1	Agressiepreventiebeleid	10
2.3.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	10
2.3.1.2	De-escalatie	11
2.3.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	13
2.3.2.1	Leefregels	13
2.3.2.2	Contact met de buitenwereld	13
2.3.3	Betrokkenheid van jongeren	14
2.3.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	15
2.3.5	Opvang na incidenten	15
2.4	Afzondering en separatie	16
2.4.1	Beleid en Procedure	16
2.4.2	Toepassing in de praktijk	17
2.4.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer	17
2.5	Fixatie	18
2.5.1	Beleid en Procedures	18
2.5.2	Toepassing in de praktijk	19
2.6	Verbeterbeleid	19
2.6.1	Verzamelen van informatie	19
2.6.1.1	Preventief klimaat	19
2.6.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	20
2.6.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal	20

3	Conclusie.....	21
3.1	Sterke punten	21
3.2	Verbetermogelijkheden.....	22

1 INLEIDING

1.1 TOEZICHT DOOR ZORGINSPECTIE

1.1.1 Doelstellingen

In uitvoering van de beleidsbrief van minister Vandeurzen, waarin vermeld staat “Met betrekking tot vrijheidsberovende maatregelen zal een thematische inspectie opgezet worden in de verschillende betrokken sectoren.”, start Zorginspectie in 2017 met een thematische inspectieronde rond vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg. In 2016 werd deze inspectie gestart in de ziekenhuizen, meer bepaald in de psychiatrische afdelingen voor kinderen en jongeren.

Waarom deze inspectieronde over vrijheidsbeperkende maatregelen (VBM)?

- Het is een thema waarrond een grote maatschappelijke bekommernis bestaat, met regelmatige belangstelling in de actualiteit.
- We willen samen met de sector de praktijk in kaart brengen, om te bekijken of en waar er verbeterpunten te vinden zijn en welke good practices inspirerend kunnen werken.
- Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader over vrijheidsbeperkende maatregelen. We hopen dat onze bevindingen een input kunnen geven om verder na te denken over dergelijk kader.
- We willen input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

Doelstellingen van deze inspectieronde zijn:

- zicht krijgen op een belangrijk deelaspect van de kwaliteit van zorg,
- knelpunten kennen en objectiveren,
- de sector ondersteunen in zijn verbeterbeleid,
- het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen doen dalen tot een strikt minimum,
- rapporteren aan de sector over de stand van zaken,
- rapporteren aan de burgers,
- input geven voor de opmaak van een referentiekader over het onderwerp vrijheidsbeperkende maatregelen in de bijzondere Jeugdzorg
- input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

1.1.2 Doelgroep

In de Bijzondere Jeugdzorg vindt deze inspectieronde plaats in alle afdelingen van de gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams Detentiecentrum De Wijngaard; in de Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentra (OOOC's) en in de Proeftuinen.

1.1.3 Kader

Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader voorhanden over vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg.

Als achtergrond bij deze inspectieronde werden volgende wetgeving en richtlijnen gebruikt:

- BVR 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand, zoals gewijzigd
- Decreet betreffende de Rechtspositie van de Minderjarige in de Integrale Jeugdhulp <http://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/02-algemeen/index.htm>

- NICE guideline, Violence and Agression: short-term management in mental health, health and community setting, mei 2015
www.nice.org.uk/guidance/ng10

Volgende uitgangspunten worden voorop gesteld:

- Afzondering en separatie mogen als maatregel enkel gehanteerd worden in geval van acuut en ernstig gevaar, voor de jongere zelf of voor anderen en in geval van materiaalvernietiging.
- De indicaties voor de afzondering en separatie dienen in detail genoteerd te worden in het dossier.
- Afzondering, separatie en fixatie worden niet toegepast bij kinderen jonger dan 12 jaar.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van de combinatie van afzondering en fixatie.
- Notities in het dossier tonen de multidisciplinaire evaluatie aan na de afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 30 minuten verhoogd toezicht is op de jongere in afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 60 minuten persoonlijk contact is door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.

1.2 INSPECTIEPROCES

1.2.1 Voorbereiding

In een eerste fase werd een informatiemoment met alle voorzieningen en instellingen uit deze inspectieronde georganiseerd. In dit informatiemoment werden alle voorzieningen op de hoogte gebracht van gegevens die tijdens de inspectie worden opgevraagd die misschien niet bij elke medewerker van de afdeling gekend zijn. Zorginspectie vroeg aan de voorzieningen en instellingen om deze gegevens op voorhand klaar te houden. Een lijst met deze gegevens werd ter beschikking gesteld aan alle geïnspecteerde voorzieningen en instellingen.

1.2.2 Plaatsbezoeken

De inspecties ter plaatse zijn onaangekondigd; de keuze voor onaangekondigd inspecteren heeft als meerwaarde dat we beter zicht krijgen op de dagdagelijks geleverde zorg. We zijn daarbij niet enkel geïnteresseerd in vrijheidsberovende en vrijheidsbeperkende maatregelen, maar ook in het preventief beleid en het verbeterbeleid dat gevoerd wordt.

1.2.3 Bronnen

De vaststellingen zijn gebaseerd op gesprekken met medewerkers en jongeren, op inzage in procedures en in dossiers, op inzage van cijfergegevens en vergaderverslagen.

1.2.4 Verslag

In het laatste hoofdstuk van dit verslag (Conclusie) wordt een overzicht gegeven van de sterke punten en de verbeterpunten in het beleid en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Het ontwerpverslag wordt per e-mail bezorgd aan de voorziening. Vervolgens is een periode van 14 kalenderdagen voorzien om opmerkingen en bedenkingen bij de bevindingen in het inspectieverslag via een gemotiveerde reactienota te formuleren. Op basis hiervan kan het ontwerpverslag aangepast worden.

In het kader van de actieve openbaarheid zal Zorginspectie alle inspectieverslagen publiceren op de website www.departementwvg.be. Dergelijke werkwijze bevordert de transparantie over inspectieresultaten en laat toe om de aandacht voor kwaliteit en veiligheid van zorg in de geïnspecteerde instellingen en voorzieningen te verlevendigen. We hopen dat de betreffende instellingen en voorzieningen hierdoor openlijker en actiever gaan communiceren over hun toezichtresultaten en bijhorende verbeteracties.

1.2.5 Beleidsrapport

Zorginspectie maakt een beleidsrapport op bij het afronden van de inspecties m.b.t. vrijheidsbeperkende maatregelen bij jongeren in de verschillende sectoren. In dit beleidsrapport worden de belangrijkste inspectievaststellingen gegroepeerd en besproken.

Dit rapport kan een rol spelen bij het uitwerken of herwerken van het referentiekader voor de betrokken sectoren, maar ook instellingen en voorzieningen én het beleid kunnen hiermee aan de slag.

1.3 LIJST MET DEFINITIES / VERKLARENDE WOORDENLIJST

- **Vrijheidsbeperkende maatregelen** zijn alle (therapeutische of opvoedkundige) maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.

- **Vrijheidsberovende maatregelen** zijn alle therapeutische of opvoedkundige maatregelen die een beperking van de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden. Vrijheidsberoving is het ontnemen van de vrijheid om te bewegen (een sterke ruimtelijke inperking van bewegingsvrijheid), bv. door opsluiting (bv. tijdens afzondering) of door het gebruik van fixatiemateriaal.
De begrippen **vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking** onderscheiden zich van elkaar in graad of intensiteit, maar verschillen niet fundamenteel. Vrijheidsbeperking is breder omschreven en omvat alle vrijheidsberoving.
- **Afzondering** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere onder te brengen in een daartoe speciaal voorziene afzonderingskamer, al dan niet met fixatie, indien de fysische en psychische integriteit van deze persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- **Separatie** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte (maar niet de afzonderingskamer) met een afgesloten deur, indien de fysische en/of psychische integriteit van de persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- **Fixatie** is elke handeling of gebruik van materiaal die de bewegingsvrijheid beperkt en niet gemakkelijk kan worden verwijderd.
 - **Fysieke interventie:** direct lichamelijk contact dat de bewegingsvrijheid van een persoon beperkt, verhindert of belemmert met als doel de fysische en/of psychische integriteit van de persoon zelf of andere personen te vrijwaren. Het gaat over een interventie waarbij de persoon door meerdere hulpverleners op een deskundige (veilige en humane) wijze vastgehouden wordt om de bewegingsvrijheid sterk of volledig te beperken. Het kan gaan over het immobiliseren van de persoon (tot de zelfcontrole herwonnen is) of over op een fysiek gecontroleerde wijze de persoon (zich te laten) verplaatsen (bv. om uit de leefruimte te verwijderen of om naar de afzonderingskamer te brengen). Andere termen die worden gebruikt: manuele interventie, holding.
 - **Mechanische fixatie** is het aanwenden van mechanische hulpmiddelen, met uitzondering van ergonomische hulpmiddelen, bevestigd aan of in de directe omgeving van de jongere die de bewegingsvrijheid van de jongere beperken en die door de jongere zelf niet kunnen worden opgeheven of verwijderd.
 - **Medicamenteuze fixatie** (ook chemische fixatie genoemd) is het (acuut of chronisch) gebruik van neuroleptische, anxiolytische, sedatieve of hypnotische medicatie om het gedrag te controleren of te beheersen.
- **Dwangmedicatie** is het toedienen van medicatie (vb. kalmeringsmiddelen) zonder toestemming van de jongere.
- **Dwangbehandeling** is een behandeling die wordt toegepast op (1) een persoon die in staat is zijn toestemming te geven, maar dit weigert, of op (2) een persoon die niet in staat is toe te stemmen, maar zich tegen de behandeling verzet.
- In deze inspectieronde wordt **time-out** gedefinieerd als het geheel van maatregelen die genomen worden om voor een beperkte tijd een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte met niet-afgesloten deur.
- **Afzonderingskamer** = een specifiek ingerichte ruimte die gebruikt wordt voor het opsluiten van een jongere die een ernstig gevaar vormt voor zichzelf en/of anderen en met de bedoeling probleemgedrag te controleren.
- **Time-out kamer** = een specifieke ruimte met niet-afgesloten deur die gebruikt wordt om een jongere een beperkte tijd in onder te brengen.
- Een **comfortroom** is een prettig ingerichte kamer die op vrijwillige basis gebruikt kan worden door jongeren wanneer zij zich angstig, onrustig of boos voelen. Een comfortroom is geen alternatief voor afzondering maar een ruimte waar jongeren tot rust kunnen komen en zich even af kunnen zonderen van de drukte van de afdeling.

- Een **jongere** is een persoon jonger dan 18 jaar of 21 jaar (indien vrijwillig verlengde hulpverlening werd aangevraagd).
- Een **signaleringsplan of crisisplan of time-outplan** is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende (agressie)aanval te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen. Dergelijk plan bevat minstens:
 - de concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen,
 - de mogelijke acties of stabiliserende maatregelen in de verschillende fasen,
 - wat de jongere of zijn omgeving kan doen,
 - wat hulpverleners kunnen doen.

2 SITUERING VAN DE VOORZIENING

De “naam voorziening of instelling” beschikt over volgende afdelingen:

Naam afdeling	Adres afdeling	Opnamecapaciteit afdeling
OOOC Tlaar Brugge	Leopold II-laan 9, 8000 Brugge	8 (7 residentieel + 1 crisisbed, hiernaast ook nog 3 ambulante)

2.1 ERKENNINGSGEGEVENS

Naam leefgroep	Opnamecapaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep (indien aanwezig)	Minimum en maximum leeftijd jongeren
1 leefgroep	8	Jongens tussen 12 en 18 jaar	12-18 jaar

2.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren opgenomen*	5
Aantal opgenomen jongeren (jonger dan 18j)	5
Aantal < 12j	0
Aantal jongeren opgenomen door beslissing van de jeugdrechter	5

*residentieel

2.3 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren en hun context in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

2.3.1 **Agressiepreventiebeleid**

2.3.1.1 Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of time-outplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of time-outplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of time-outplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

'T Laar Brugge geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.

Toelichting:

- 'Geweldloos verzet' maakt deel uit van de visie binnen 'T Laar.
- Er is een procedure agressie uitgewerkt.
- In het najaar wordt een protocol agressie gefinaliseerd (momenteel nog niet geformaliseerd). Men werkt volgens het crisisontwikkelingsmodel. Voor elke jongere zal op maat een 'crisis-model' opgemaakt worden. Dit model werkt volgens 7 fases waar telkens kenmerken, lichaamstaal en interventie beschreven worden en dit zowel vanuit het oogpunt van de cliënt als vanuit het oogpunt van de hulpverlener.
- Momenteel worden met de jongeren (en hun context) individueel afspraken gemaakt over wat kan helpen als het hen teveel wordt. Dergelijke individuele afspraken worden in de dossiers genoteerd en zijn heel frequent onderwerp van teamoverleg en opvolging.

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen die de 4 vooropgestelde elementen bevatten?	neen
<i>(indien neen op eerste vraag: 0 invullen)</i> Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen.	0
<i>(indien neen op eerste vraag: 0 invullen)</i> Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

2.3.1.2 De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan over welke infrastructuur de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De voorziening/instelling beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
8	0	0

Daarnaast is volgende Infrastructuur voorhanden om de-escalatie mogelijk te maken:

'T Laar beschikt over een tuin en 'de bank' gelegen in een ander klein stukje tuin met waterpartij, een ruimte met fitnessstoestel en boksak, een ontspanningszaal, een moestuin (5 minuten wandelen), een ander huis met gesprekslokalen (5 minuten wandelen) en een computerruimte. Deze 'infrastructuur' is vrij toegankelijk voor de jongeren behalve de computerruimte. De computerruimte is op vaste tijdstippen geopend, daarnaast kunnen extra uren computer verdiend worden door de jongeren. De gesprekspartners geven aan dat een wandeling naar de moestuin of het andere huis vaak gebruikt wordt als de-escalatiemiddel door de jongeren. Aan de jongeren wordt wel gevraagd melding te maken van hun vertrek/afwezigheid.

Overdag kan in geval van nood volgende extra hulp opgeroepen worden:

Tot 4 jongeren wordt 1 begeleider voorzien. Vanaf 5 jongeren worden 2 begeleiders voorzien. In de weekends wordt dezelfde bezetting gehanteerd. In de weekdagen is naast de begeleiding ook de directeur en de hoofdbegeleiding aanwezig evenals de medewerkers(o.a. psycholoog) werkzaam in het andere huis (5 minuten wandelafstand).

's Nachts is er 1 personeelslid aanwezig op de afdeling.

Bij noodgevallen is er permanentie voorzien (telefonisch systeem). Volgende afspraken rond permanentie gelden in 'T Laar:

- De permanentie moet binnen het half uur aanwezig kunnen zijn.
- Indien het incident/noodgeval onmiddellijk assistentie vraagt dient de politie/ambulance/... verwittigd te worden.

Extra hulp kan niet over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten.

Er is geen verpleegkundige continu oproepbaar.

Alle medewerkers hebben wel EHBO cursus gevolgd. Deze cursus wordt jaarlijks hernieuwd.

In het ondersteuningsaanbod zijn sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren. Elke vrijdag krijgen de jongeren vorming rond een aantal thema's waaronder ook agressiebeheersing en zelfcontrole. Hiernaast kunnen jongeren ook doorverwezen worden naar een extern gepast vormingsaanbod o.a. drugs, SGOG,

In het behandel aanbod zijn geen sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien. Indien er nood is aan dergelijke sessies/ondersteuning wordt dit als advies omschreven en wordt doorverwezen naar een gepast aanbod.

2.3.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

2.3.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren ?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?
- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn algemeen geldende leefregels en leefregels op maat van de jongeren.

De algemeen geldende leefregels worden schriftelijk toegelicht.

Volgende (vrijheidsbeperkende) leefregels zijn van toepassing:

- Verplichte kamermomenten (met open deur)
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- bagagecontrole
- postcontrole
- drugscreening

Voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt.

Aantal bevraagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	1

1 jongere geeft aan dat de leefregels niet duidelijk zijn voor hem, maar kon deze stelling niet verduidelijken.

2.3.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevraagd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevraagd.

Vaststellingen

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- Bezoek

Er zijn geen vaste bezoeken. Bezoek wordt individueel afgesproken. Contact met de buitenwereld wordt gestimuleerd. Het uitgangspunt van 'T Laar hierbij is dat contacten met de buitenwereld rust brengen bij de jongeren.

- Dagelijks is er telefonisch contact mogelijk. Jongeren kunnen hun eigen GSM gebruiken. 'T Laar voorziet ook in een vaste telefoon. Binnenkomende telefoons worden doorgegeven aan de jongere.
- 'T Laar voorziet in volgende mogelijkheden mbt contact met de buitenwereld : post , contact via mail , elektronische berichten, skype, toegang WIFI en messenger. 'T Laar voorziet vorming rond omgaan met nieuwe media. Jongeren dienen een charter te ondertekenen waardoor ze een aantal basisprincipes rond omgaan met nieuwe media in 'T laar ondertekenen.
- Uitgangsmogelijkheden in verschillende vormen zijn mogelijk (o.a. onder begeleiding van context, alleen, op WE, ...)

Besluit:

Er is dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk.

Aantal bevroagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met hun context zijn	2

2.3.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevroagd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Jongeren worden beleidsmatig betrokken:

- De leefgroepgesprekken is het forum waarbij vragen vanuit de groep opgelijst en besproken worden op de teamvergaderingen en kunnen leiden tot aanpassingen van de leefregels.

Jongeren worden betrokken in hun individueel traject tussentijds worden afspraken besproken en aangepast

Aantal bevroagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze een oriëntatieverslag hebben	2
Aantal jongeren die aanwezig waren op een bespreking oriëntatieverslag	2
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een bespreking oriëntatieverslag	1

1 jongere gaf aan dat niet zijn ouders maar zijn consulent aanwezig was op de behandelbespreking.

2.3.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Aantal keer dat het inscholingsprogramma in 2016 werd georganiseerd: Jaarlijks worden SOVA-opleidingen georganiseerd in de vzw De Patio. Alle begeleiders moeten binnen het jaar deze opleiding volgen.

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	NVT

2.3.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevestigd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team
- Met jongere zelf
- Met medejongeren
- Met context

Er is een aanspreekpersoon voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten. De hoofdbegeleidster en iemand binnen vzw De Patio (= vereniging met 10 kleinschalige diensten binnen de bijzondere jeugdhulp in de regio Noord-West-Vlaanderen, waarvan 'T Laar deel uit maakt).

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2017	24*
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	0

*OOOC 'T Laar maakt deel uit van de vzw De Patio. Incidentenregistraties worden verzameld en geanalyseerd voor de gehele werking van De Patio. Deze registratie is gestart medio 2016. We bevelen aan om incidenten (naast de globale werking) ook per deelwerking te analyseren en eventuele acties aan te koppelen.

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden.

Aantal bevroagde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	1

1 jongere gaf aan dit niet te weten.

2.4 AFZONDERING EN SEPARATIE

2.4.1 **Beleid en Procedure**

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd (indien registratie). De procedure / visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien (indien er een procedure kan voorgelegd worden, zoniet kan tijdens de inspectie nagevraagd worden of er mondelinge afspraken zijn rond afzondering en separatie en zo ja welke).

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietekst vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en context hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor hun context werd opgevraagd.

Vaststellingen

Er werd de voorbije drie jaar geen enkele jongere van 'T Laar afgezonderd of gesepareerd.
Er is geen afzonderingskamer op 'T Laar.

Vermits er niet afgezonderd of gesepareerd wordt, zijn een procedure en informatiebrochure ook niet nodig.

2.4.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd:
De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum
- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de reden voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt geen register bijgehouden over afzonderingen.

Er wordt geen register bijgehouden over separaties.

Dit is ook niet vereist omdat de voorziening geen afzonderingen of separaties toepast.

2.4.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden gecontroleerd. Indien jongerenkamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

Er is geen afzonderingsruimte of separatieluimte

2.5 FIXATIE

2.5.1 **Beleid en Procedures**

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

In de bevraging geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen
- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- geen fysieke interventie toe te passen

2.5.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd gevraagd welk fixatiemateriaal ter beschikking is (ongeacht of er ja dan neen gefixeerd wordt). Dit materiaal werd bekeken tijdens de inspectie.

Er werden een aantal dossiers van jongeren die mechanisch gefixeerd werden gecontroleerd.

Er werd gekeken naar de leeftijd van de betreffende jongere (jonger of ouder dan 12 jaar), de duur van fixatie en het type fixatiemiddel.

Er werd gevraagd of fysieke interventies worden toegepast. Er werden een aantal dossiers van jongeren die fysisch worden gefixeerd, gecontroleerd

Vaststellingen

De afdeling beschikt niet over fixatiematerialen.

2.6 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

2.6.1 Verzamelen van informatie

2.6.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, context en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat leefregels geëvalueerd werden (de voorbije 5 jaar) door:

- Medewerkers in 2017 dmv pedagogische vergaderingen en aan de hand van het kwaliteitshandboek dat van bepaalde procedures revisies vereist. Voorbeelden konden worden aangetoond (bv. aanpassingen rond het thema seksualiteit, voedingsbeleid en nieuwe media,...)

Er kon niet aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- Jongeren : Leefregels worden niet in hun globaleit geëvalueerd enkel ad hoc en situationeel. In de tevredenheidsmetingen wordt wel gevraagd naar de duidelijkheid van de leefregels.
- Context : Leefregels worden niet in hun globaleit geëvalueerd door de context.

Er kon aangetoond dat de voorziening op een doordachte wijze omgaat met de resultaten van de evaluaties.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling.

Beschrijving: medewerkerstevredenheidsmetingen gebeuren jaarlijks op pationiveau, evenals een evaluatie en coachingsgesprek.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een/ geen jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling.
Beschrijving: jaarlijks dmv een tevredenheidsmeting op het einde van iedere begeleiding.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een / geen tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling.
Beschrijving: jaarlijks dmv een tevredenheidsmeting op het einde van iedere begeleiding.

2.6.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Agressie-incidenten worden in de afdeling geregistreerd.

Interventies van de politie ingevolge agressie-incidenten worden niet geregistreerd. Time-out naar andere instellingen o.a. omwille van agressie-incidenten worden niet geregistreerd.

Vermits er geen afzonderingen, separaties of fixaties zijn, is registratie van afzondering en separaties of fixaties niet van toepassing.

2.6.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering/separatie
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon niet aangetoond worden dat er in 2017 een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

Er werd wel een oplistijng gemaakt van de verschillende agressie-incidenten, hieraan werden acties gekoppeld. Deze oplistijng en bespreking gebeurt op niveau van de vzw De Patio. De bespreking en de analyse overstijgt het case-niveau van de verschillende incidenten niet. Een globaal rapport waar cijfergegevens op een geaggregeerd niveau zijn opgemaakt en kunnen besproken worden ontbreekt (cijfers, schommelingen, afwijkingen, trends, oorzaken, ...).

De voorziening bespreekt de incidenten (de situatie op zich) op afdelings-, directie- en Raad van Bestuur-niveau. Aangezien er geen 'cijfers' verzameld worden en een globaal rapport ter beschikking is geeft onderstaande tabel een 'neen' op bespreking van cijfergegevens.

De voorziening of instelling kan aantonen dat volgende cijfers besproken worden op de verschillende beleidsniveaus:

	afdeling	directie	Raad van Bestuur
cijfers over agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
cijfers over afzondering / separatie	NVT	NVT	NVT
Cijfers over fixatie	NVT	NVT	NVT

3 CONCLUSIE

3.1 STERKE PUNTEN

Preventief beleid

- Methodieken als geweldloos verzet of nieuwe autoriteit is tot op alle niveaus geïmplementeerd in de organisatie, agressiepreventie maakt derhalve deel uit van de cultuur.
- De infrastructuur biedt veel mogelijkheden voor time-out en alternatieven van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Er zijn weinig algemene leefregels, er is veel vrijheid in de leefregels.
- Jongeren worden erg goed geïnformeerd over de leefregels.
- Er zijn ruime mogelijkheden voor contact met de buitenwereld.
- Jongeren en context worden sterk betrokken bij de hulpverlening.
- Inscholing met veel aandacht voor conflictpreventie (agressiepreventie, de-escalatie, veiligheid, ...).
- Er gebeurt systematische debriefing met jongeren, medewerkers, mede-jongeren.
- Er gebeuren zeer uitgebreide incidentanalyses.
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij jongeren.
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij de context.

Afzonderings- en separatiebeleid

- Er wordt een beleid gevoerd zonder afzonderingen en separaties .

Fixatiebeleid

- Er wordt een beleid gevoerd waar geen mechanische fixatie wordt toegepast.

Verbeterbeleid

- Er gebeuren frequente evaluatie van leefregels met medewerkers / jongeren / context

3.2 VERBETERMOGELIJKHEDEN

De voorziening of instelling dient onderstaande aspecten van het beleid inzake vrijheidsbeperkende maatregelen op te nemen in het verbeterbeleid.

Preventief beleid

- Het (meer gestructureerd) gebruik maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.
- voldoende extra hulp mogelijk bij noodgevallen 's nachts (niet binnen 15 min).

Verbeterbeleid

- Meer relevante cijfers verzamelen (politie-interventies, time-out naar andere instellingen, ...).
- Jaarlijkse evaluatie van leefregels door alle betrokkenen medewerkers / jongeren / context.
- Meer gebruik maken van de beschikbare cijfers ter evaluatie van het gevoerde beleid. Momenteel worden cijfers verzameld op niveau van de VZW De Patio. De bespreking en de analyse van deze verzameling registraties overstijgt het caseniveau van de verschillende incidenten niet. Een globaal rapport waar cijfergegevens op een geaggregeerd niveau zijn opgemaakt en kunnen besproken worden ontbreekt (cijfers, schommelingen, afwijkingen, trends, oorzaken...) en dit zowel op niveau De Patio als op niveau 'T Laar.
- De cijfergegevens jaarlijks bespreken op de drie beleidsniveaus, afdeling, directiecomité en Raad van Bestuur.